

Čovek KOJI JE GLEDAO ŽENE

Mikael Jort i Hans Rosenfelt

Preveo Aljoša Molnar

Izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2016.

Kad je taksi skrenuo u Ulicu Tolens, nešto pre pola osam uveče, Rikard Granelund bio je siguran da mu dan nikako ne može biti gori. Četiri dana proveo je u Minhenu i okolini. Na poslovnom putu. Nemci su manje-više radili sasvim normalno čitavog jula. Sastanci sa klijentima od ujutro do uveče. Fabrike, sale za sastanke i bezbrojne kafe. Bio je umoran, ali zadovoljan. Sistem pokretnih traka možda nije bio najzujbudljivija stvar na svetu – retko kad je njegov posao izazivao radoznalost i nikad nije predstavljao najzanimljiviju temu za razgovor oko trpezarijskog stola ili sa prijateljima – ali dobro se prodavao. Pokretne trake. Stvarno su se dobro prodavale.

Trebalo je da avion iz Minhena poleti u 9.05 ujutro. U Stokholmu je trebalo da bude u jedanaest i dvadeset. Svratio bi u kancelariju i obavestio ih kako je prošao. Bio bi kod kuće oko jedan. Ručak s Katarinom, a onda je ostatak poslepodneva trebalo da provedu u vrtu. To je bio plan.

Sve do trenutka kad je saznao da je let za Arlandu otkazan. Prebacio se u Lufthanzin red za reklamacije i dobio mesto na letu u 13.05. Još četiri sata na međunarodnom aerodromu u Minhenu. Nije se baš radovao ovome. Rezignirano uzdahnivši, uzeo je telefon i poslao poruku Katarini. Moraće da ruča bez njega, ali ipak se nadao da će uspeti da provedu barem nekoliko sati radeći u vrtu. Kakvo li je vreme? Možda će večeras stići da popiju koktel na terasi? Mogao bi da kupi nešto na aerodromu, kad već ima vremena napretek.

Katarina se odmah javila. Šteta što mu je let odložen. Nedostaje joj. Vreme u Stokholmu je fantastično, i planirani kokteli zvuče kao odlična ideja. Iznenadi me. Volim te.

Rikard je prišao jednoj od prodavnica koje su se i dalje reklamirale kao bescarinske zone, iako je bio siguran da to ni najmanje nije bitno ogromnom broju putnika. Pronašao je policu sa već pripremljenim koktelima i uzeo flašu koju je prepoznao iz televizijske reklame – mohito klasik.

Dok je išao prema kiosku s novinama, proverio je svoj let na oglasnoj tabli. Kapija 26. Procenio je da će mu trebati desetak minuta da stigne.

Rikard je sedeo uz šoljicu kafe i sendvič dok je prelistavao tek kupljeno izdanje *Garden ilustrejtida*. Minuti su se vukli jedan za drugim. Malo je gledao izloge, kupio još jedan časopis, ovog puta neki o modernim električnim spravama, a onda otišao u drugi kafić i popio flašu mineralne vode. Posle odlaska u toalet, konačno je došlo vreme da krene prema kapiji. Tu ga je dočekalo drugo iznenađenje. Let u 13.05 je odložen. Novo vreme za ukrcavanje: 13.40. Predviđeno vreme poletanja: 14.00. Rikard je ponovo uzeo telefon. Obavestio je Katarinu o poslednjem odlaganju i istresao svoj gnev na letenje uopšte, a posebno na Lufthanzu. Pronašao je prazno mesto i seo. Nije dobio odgovor na svoju tekstualnu poruku.

Pozvao ju je.

Niko se nije javljao.

Možda s nekim ruča u gradu. Odložio je telefon i sklopio oči. Nije imalo smisla nervirati se zbog situacije; ionako nije mogao bogzna šta da uradi povodom toga.

U petnaest do dva devojka za pultom dočekala ih je i izvinila se zbog kašnjenja. Kad su se smestili u avion i kad im je posada saopštila proceduru za slučaj opasnosti, koju niko nije s pažnjom slušao, obratio im se kapetan. Neka lampica u kabini pokazivala je da postoji kvar. Verovatno nešto nije bilo u redu sa samom lampicom, ali svejedno nisu smeli da rizikuju. Tehničar je već krenuo ka njima da to proverí. Kapetan se izvinio i zamolio ih za saradnju. U avionu je ubrzo postalo pretoplo. Rikard je osetio da ga volja za saradnjom i relativno dobro raspoloženje napuštaju podjednako kako mu je košulja bivala sve vlažnija i vlažnija, na leđima i pod pazusima. Kapetan im se ponovo obratio. Dobre vesti: kvar je popravljen. I ne tako dobre vesti: propustili su svoj red i trenutno ima devet aviona koji treba da polete pre njih, ali, čim na njih ponovo dođe red, otpočeće let za Stockholm. Izvinio se.

Sleteli su u Arlandu u 17.20.

Dva sata i deset minuta kasnije.

Ili šest sati kasnije. Zavisno od toga kako se uzme.

Dok je išao ka odeljenju gde se preuzima prtljag, Rikard je ponovo pozvao kući. Niko se nije javio. Pokušao je na Katarinin mobilni. Javila se govorna pošta, posle petog zvona. Rikard je stigao do velikog hola gde se nalazila traka sa prtljagom. Sudeći po monitoru iznad broja 3, koferi sa leta LH2416 stići će za osam minuta.

Trebalo im je dvanaest.

I još petnaest pre nego što je Rikard shvatio da njegovog kofera nema.

Čovek koji je gledao žene

Ponovo je čekao u redu na Lufthanzinom pultu, da prijavi nestali prtljag. Predavši priznanicu i svoju adresu, kao i najbolji mogući opis svog kofera, Rikard je izašao na dolazni terminal i potražio taksi. Vrelina ga je udarila svom silinom dok je prolazio kroz obrtna vrata. Stvarno je bilo leto. Proveli bi divno veče. Osetio je kako mu se vraća raspoloženje kad se setio mohita na tremu, pod večernjim suncem. Stao je u red za taksi službe „Stokholm“, „Kurir“ i „020“. Kad su krenuli, vozač mu je rekao da je, što se saobraćaja tiče, danas u Stokholmu pakao. Pravi pakao. Tad je smanjio brzinu na pedeset kilometara na sat i uključio se u naizgled beskrajnu reku vozila koja su išla na jug, putem E4.

Tako da je do trenutka kad je taksi konačno skrenuo u Ulicu Tolens, Rikard Granlund bio siguran da mu dan nikako ne može biti gori.

Platio je kreditnom karticom i krenuo prema kući kroz mirisni i predivno uređeni vrt. Spustio je akten-tašnu i plastičnu kesu odmah kod vrata.

„Zdravo!“

Niko mu nije odgovorio. Rikard se izuo i ušao u kuhinju. Pogledao je kroz prozor da vidi da li je Katarina u vrtu, ali od nje nije bilo ni traga ni glasa. Ni u kuhinji nije bilo nikog. Nije bilo ni poruke koju bi mu inače ostavila na uobičajeno mesto. Rikard je uzeo telefon i pogledao ga. Nije bilo propuštenih poziva ni poruka. U kući je bilo toplo i zagušljivo; sunce je sijalo pravo u prozore, a Katarina nije spustila zastore. Rikard je otključao vrata prema tremu i širom ih otvorio. Onda se popeo. Istuširaće se i presvući. Osećao se prljavo i znojavo, sve do gaća. Skinuo je kravatu i počeo da otkopčava košulju dok se peo stepenicama, ali se zaledio kad je stigao do spavaće sobe. Katarina je ležala na krevetu. Bilo je to prvo što je primetio. A onda je shvatio tri stvari u brzom sledu.

Ležala je na stomaku.

Bila je vezana.

I bila je mrtva.

METRO SE SAV ZATRESAO DOK je kočio. Majka sa kolicima, koja je stajala ispred Sebastijana Bergmana, snažno je stiskala čeličnu šipku i nervozno se osvrkala. Bila je nervozna još kad je ušla na stanici „Sankt Eriksplan“ i pored toga što joj je uplakani sin zaspao posle svega nekoliko stanica, nikako nije uspevala da se opusti. Bilo je očigledno da joj nije prijatno što je okružena tolikim nepoznatim ljudima. Sebastijan je to mogao da zaključi iz nekoliko stvari. Neprekidno se pomerala kako bi izbegla fizički kontakt s bilo kim. Neznatno joj se oznojila gornja usna. Imala je uspaničeni izraz na lica, a oči su joj neprekidno streljale

na sve strane. Sebastijan joj se umirujuće osmehnuo, ali ona je hitro okrenula glavu i nastavila da osmatra okolinu.

Sebastijan je pregledao natrpani vagon, koji se ponovo zaustavio u tunelu uz metalni siktaj, odmah posle Trga Hetorget. Nakon nekoliko trenutaka stajanja u potpunoj pomrčini, metro je lagano počeo da se kreće i upuzao je u „T-centralen“, glavnu stanicu u srcu Stokholma. Uglavnom nije putovao metroom i nikad ga nije koristio u vreme najveće gužve ili turističke sezone. Bio mu je previše neudoban, previše haotičan. Jednostavno nije navikao na toliko ljudi *en masse*, sa svim njihovim zvucima i zadasima. Više je voleo da pešači ili se vozi taksijem. Da drži odstojanje od ljudi. Da ostane neuključen. To je za njega bilo normalno ponašanje. Ali ništa više nije bilo normalno.

Ništa.

Sebastijan se naslonio na vrata u zadnjem delu vagona i kroz njih pogledao u susedni. Video ju je kroz mali prozor. Plava kosa, spuštена glava, sa novinama u rukama. Shvatio je da se osmehuje dok ju je gledao.

Kao i uvek, presedala je u drugi metro na Stanici „T-centralen“ žurno koračajući po kamenim stepenicama do crvene linije. Lako ju je pratio. Sve dok je držao odstojanje, bio je skriven rekom putnika i turista koji gledaju u svoje mape.

Kad je metro stao na Stanici „Jerdet“, dvanaest minuta kasnije, Sebastijan je sačekao nekoliko trenutaka pre nego što je izašao iz vagona. Ovde je morao da bude oprezniji. Manje ljudi kretalo se po platformi; najveći broj putnika izašao je na prethodnoj stanici. Sebastijan je izabrao vagon ispred njenog kako bi mu bila okrenuta leđima nakon izlaska. Brzo je koračala, i već je bila na pola pokretnih stepenica kad ju je ugledao. „Jerdet“ je očigledno bila i poslednja stanica za ženu sa kolicima, i Sebastijan je odlučio da ostane iza nje u slučaju da se osoba koju prati okrene iz nekog razloga. Žena je gurala kolica postojanim korakom, iza ljudi koji su žurili prema pokretnim stepenicama, nadajući se da će izbeći gužvu.

Dok je koračao za njom, Sebastijan je shvatao koliko su slični. Dvoje ljudi koji moraju da drže odstojanje.

JEDNA ŽENA.

Mrtva.

U svom domu.

Pod normalnim okolnostima ne bi postojala potreba da se pozove državna jedinica za ubistva, poznata kao Riksmord, i tim Torkela Heglunda.

Čovek koji je gledao žene

U najvećem broju slučajeva u pitanju je bio tragičan završetak porodične svađe, razmirica oko starateljstva, izliv ljubomore, ili pijano veče u pogrešnom društvu.

Svi koji rade u policiji znaju da je, kad je neka žena ubijena u svom domu, počinilac uglavnom neko od njoj najbližih, pa nije bilo iznenađujuće što se, nakon što je posle pola osam primila hitan poziv, Stina Kavpin poigravala idejom da razgovara upravo sa ubicom.

„Policija, izvolite?“

„Moja žena je mrtva.“

Bilo je teško odgonetnuti sve ostalo što je čovek izgovorio. Glas mu je bio dubok zbog tuge i šoka. U nekoliko dugih trenutaka tišina je bila toliko napeta da je Stina mislila da je prekinuo vezu. A onda ga je čula kako pokušava da povрати kontrolu nad disanjem. Bila je prava borba izvući iz njega adresu; čovek je uporno ponavljao da mu je žena mrtva i da ima mnogo krvi. Krvi ima svuda. Možete li da dođete? Molim vas? Stina je zamišljala sredovečnog čoveka čije su šake prekrivene krvlju, koji lagano, ali sigurno, počinje da shvata šta je uradio. Na kraju je nekako uspela da dobije adresu u Tumbi. Zamolila je pozivaoca – i verovatno ubicu – da ostane gde je i da ništa ne dodiruje po kući. Poslaće policiju i ambulantna kola na mesto zločina. Prekinula je vezu i prenela poruku sederternskoj policiji u Hudingeu, koja je poslala patrolu.

Erik Lindman i Fabijan Holst upravo su završavali pomalo kasnu i brzu večeru kad su primili poziv sa saopštenjem da krenu na adresu Tolens 19.

Deset minuta kasnije bili su tamo. Izašli su iz patrolnog vozila i pogledali kuću. Nijedan od policajaca nije bio nešto naročito zagrejan za vrtlarstvo, ali obojica su shvatila da je neko potrošio značajnu količinu vremena i novca da stvori ovako idiličnu raskoš koja je okruživala žutu drvenu kuću.

Kad su bili na pola prilazne staze, vrata su se otvorila. Oba čoveka instinktivno su posegnula za svojim futrolama na desnom boku. Neki čovek je stao u dovratku, razdrljene košulje, i pogledao uniformisane policajce skoro potpuno bezizražajnim očima.

„Nema potrebe za ambulantnim kolima.“

Lindman i Holst kratko su se pogledali. Čovek na dovratku očigledno je bio u stanju šoka. Ljudi u stanju šoka ponašali su se prema nekim svojim pravilima. Bili su nepredvidivi. Nelogični. Lindman je nastavio da ide stazom, dok je Holst usporio, držeći šaku na pištolju.

„Rikard Granlund?“, pitao je Lindman dok je prelazio nekoliko poslednjih koraka prema čoveku, čiji je pogled ostao prikovan za neku tačku iza njega.

„Nema potrebe za ambulantom kolima“, ponovio je čovek. „Žena s kojom sam pričao rekla je da će poslati ambulanta kola. Nema potrebe. Zaboravio sam da joj kažem...“

Lindman je stigao do čoveka. Nežno ga je uhvatio za ruku. Fizički kontakt prepao je čoveka na do vratku i primorao ga da se okrene ka njemu. Iznenađeno je pogledao Lindmana, kao da ga je tek sad ugledao i zapitao se kako mu je prišao tako blizu.

Nema krvi na njegovim šakama i odeći, primetio je Lindman.

„Rikard Granlund?“

Čovek klimnu. „Došao sam kući, a ona je tamo ležala...“

„Kući, odakle?“

„Šta?“

„Kući, odakle? Gde ste bili?“ Možda ovo nije bio najbolji trenutak da se ispituje čovek koji je očigledno u šoku, ali informacije prikupljene prilikom prvog kontakta mogle bi se uporediti sa onim što bude rečeno prilikom ispitivanja, nešto kasnije.

„U Nemačkoj. Na poslovnom putu. Let mi je otkazan. Ili će pre biti da je prvo otkazan, a onda i odložen, a onda sam još više zakasnio, jer mi je prtljag...“

Čovek je začutao. Neka misao, ili nešto što je iznenada shvatio, kao da ga je prekinulo. Pogledao je Lindmana s jasnoćom u očima koje maločas nije bilo.

„Jesam li mogao da je spasem? Da sam stigao na vreme, da li bi i dalje bila živa?“

Sva ova „šta bi bilo“ pitanja normalna su reakcija kad nekog više nema; Lindman je to mnogo puta čuo. U nekoliko slučajeva na kojima je radio ljudi su gubili život jer su se našli na pogrešnom mestu u pogrešno vreme. Prelazili su put tačno u trenutku kad je nailazio neki pijani vozač u punoj brzini. Spavali su u prikolici u noći kad je butan-boca počela da pušta. Prelazili su prugu baš kad je voz nailazio. Žice dalekovoda koje su pale, nasilni muškarci pod dejstvom droge, automobili na pogrešnoj strani puta. Nesreće, slučajnosti. Zaboravljeni ključevi mogli su da zadrže nekoga onih nekoliko dragocennih sekundi koje su mu bile potrebne da pređe prugu kod automatske rampe. Odloženi let bi mogao da nečiju ženu ostavi dovoljno dugo samu da ubici pruži priliku da je napadne. Sva ta „šta bi bilo“ pitanja.

Savršeno normalna kad je neko ubijen.

Nemoguće je odgovoriti na njih.

„Gde vam je žena, Rikarde?“, pitao je Lindman, mirnim i ravnim glasom.

Čovek na do vratku kao da je razmišljao o ovom pitanju. Morao je da prestane da razmišlja o svom putovanju i mogućoj krivici, koje je iznenada postao svestan. I koja je dovela do ovog užasnog događaja.

Čovek koji je gledao žene

Događaja koji je bilo nemoguće sprečiti.

Nekako je uspeo da se probije kroza sve to.

„Gore.“ Rikard je mahnuo prema unutrašnjosti kuće i počeo da plače. Lindman je klimnuo kolegi da se popne dok je uvodio uplakanog čoveka. Nikad ne možeš biti sasvim siguran, nikad ne možeš da prosuđiš ispravno, ali Lindman je savršeno jasno osećao da u kuhinju ne uvodi ubicu dok je rukom grlio Granlunda oko ramena.

Kod prvog stepenika Holst je izvadio službeni pištolj i držao ga uz nogu. Ako slomljeni čovek o kom njegov kolega brine nije ubica, onda još uvek postoji šansa da je ubica i dalje u kući. Na vrhu stepeništa dospeo je do male sobe opremljene dvosedom, televizorom i uređajem za puštanje blu-rej diskova. Mali prozor. Police duž zidova, sa knjigama i filmovima. Četvora vrata. Dvoja otvorena, dvoja zatvorena. S vrha stepeništa Holst je video ženine noge u spavaćoj sobi. Na krevetu. Što znači da se mora obavestiti Riksmord, pomislio je dok je žurno ulazio u drugu sobu čija su vrata bila otvorena: radna soba. Prazna. Dvoja zatvorenih vrata vodila su u kupatilo i garderobu. Obe prostorije bile su prazne. Holst je odložio pištolj i prišao spavaćoj sobi. Zastao je na dovratku.

Jedan detektiv iz Riksmorda dodeljen im je pre nedelju i nešto dana. Mora da ga obaveštava o smrtnim slučajevima koji ispunjavaju određene kriterijume.

Ako je žrtva pronađena u spavaćoj sobi.

Ako je žrtva vezana.

Ako je žrtvi prerezan vrat.

ZVONJAVA TORKELOVOG MOBILNOG PREKINULA JE poslednji stih pesme „Danas nam je divan dan“, i on se javio nakon što se povukao u kuhinju, ostavivši radosno klicanje za sobom.

Bio je na Vilminoj rođendanskoj zabavi.

Trinaest godina.

Tinejdžerka.

Rođendan joj je u stvari bio prošlog petka, ali tada je želela da sa drugaricama izađe u restoran i bioskop. Njeni stariji, dosadniji članovi porodice, kao što je njen otac, smeli su da dođu tek sledećeg vikenda. Torkel i Ivon kupili su mobilni telefon kćerki za rođendan. I to novi – ne neki polovni sestrin, njegov ili Ivonin, kakav bi joj uglavnom davali kada bi na poslu dobili novi. Sada je imala najnoviji model – sa androidom, rekao je Bili kad ga je Torkel zamolio za pomoć pri odabiru. Po Ivoninim rečima, Vilma je manje-više spavala s njim, od prošlog petka.

Ove večeri kuhinjski sto bio je zatrpan poklonima. Starija sestra kupila je Vilmi maskaru, senku, sjaj za usne i podlogu. Vilma je taj poklon dobila u petak, ali je sve izložila kako bi se hvalila plenom. Torkel je uzimao maskaru, koja je garantovano deset puta produžavala trepavice, dok je slušao informacije koje su mu saopštavane u uvo.

Ubistvo. U Tumbi. Jednoj ženi je prerezan vrat i leži vezana u spavaćoj sobi.

Torkel je smatrao da je Vilma premlada da bi nosila šminku, ali mu je jasno stavljeno do znanja da je ona jedina među svojim vršnjakinjama koja je ne nosi i da se uopšte ne razmatra ideja da se sledeće godine u školi pojavi bez nje. Torkel se tome nije naročito protivio. Vremena se menjaju i znao je da bi trebalo da bude srećan što taj razgovor s Vilmom nije morao da vodi još pre dve godine. Neki od roditelja njenih drugarica bili su u toj situaciji, i očigledno su izgubili bitku.

Sve je ukazivalo na činjenicu da je ovo treća žrtva.

Torkel je prekinuo razgovor, spustio maskaru i vratio se u dnevnu sobu.

Vilma je pričala sa dedom i babom po mami. Pozvao ju je, a ona nije delovala previše nesrećno što mora mora da prekine razgovor sa njima. Prišla je Torkelu s radoznalim izrazom lica, kao da misli da je bio u kuhinji i pripremao joj nekakvo iznenađenje.

„Moram da idem, zlato.“

„Nije valjda zbog Kristofera?“

Torkelu je trebalo nekoliko sekundi da shvati ovo pitanje. Kristofer je bio novi Ivonin partner. Postali su par pre nekoliko meseci, ali Torkel ga je tek večeras upoznao. Bio je profesor u srednjoj školi. Imao je oko pedeset. Bio je razveden i imao decu. Činio se kao fin čovek. Torkelu nijednog trenutka nije palo na pamet da bi njihov susret mogao biti mučan, neprijatan ili na bilo koji način problematičan. Vilma je njegovo oklevanje očigledno protumačila kao potvrdu da je u pravu.

„Rekla sam joj da ga ne dovodi“, nastavila je s tužnim izrazom lica.

Torkel je osetio nežnost prema kćerki. Želi da ga zaštiti. Ima trinaest godina, a želi da ga zaštiti od neprijatnosti. U njenom svetu bila je to očigledno prilično čudna situacija. Sigurno ne bi volela da sretne svog bivšeg momka u društvu neke druge devojkice. Ako je uopšte nekad i imala momka. Torkel u to nije bio siguran. Nežno ju je pomazio po obrazu.

„Moram na posao. Nema to nikakve veze sa Kristoferom.“

„Sigurno?“

„Naravno. Morao bih da odem i da smo samo nas dvoje tu. Znaš kako to ide.“

Vilma je klimnula glavom. Dovoljno dugo je živela s njim.

„Je li neko ubijen?“

Čovek koji je gledao žene

„Jeste.“

Torkel nije želeo ništa više da joj kaže. Davno je odlučio da ne privlači pažnju svoje dece prepričavanjem uzbudljivih i grotesknih detalja vezanih za posao. Vilma je to znala. Ništa više nije pitala, samo je klimnula potvrdno. Torkel ju je pogledao, ozbiljnog izraza lica.

„Mislim da je stvarno lepo to što je mama nekog upoznala.“

„Zašto?“

„Zašto da ne? Samo zato što nije više sa mnom, ne znači da mora da bude sama.“

„Jesi li ti upoznao nekog?“

Torkel je kratko oklevao. Da li je? Dugo je imao nekakvu vrstu veze sa Ursulom, svojom udatom kolegicom, ali nikad nisu zapravo definisali o čemu se tu radi. Spavali su zajedno kad su radili u drugim mestima. Nikad u Stokholmu. Nikad nisu zajedno večerali, nikad nisu vodili one obične razgovore o privatnim životima. Bio je to seks i razgovor o poslu. To je bilo sve. Pa čak više ni to, u ovom trenutku. Pre nekoliko meseci, Torkel je u jednu istragu uključio starog kolegu Sebastijana Bergmana, i otada se njegova i Ursulina veza svela samo na posao. Ovo je Torkelu smetalo, mnogo više nego što je to bio spreman da prizna. Nije u pitanju bila činjenica što se sve odvijalo po Ursulinim pravilima – s tim je mogao da živi – već to što mu je nedostajala. Mnogo više nego što je mislio da će biti slučaj. Nerviralo ga je to. A povrh svega, činilo se kao da se nedavno ponovo zbližila sa Mikaelom. Čak su nedavno proveli i jedan vikend u Parizu.

I onda, da li je upoznao nekoga?

Verovatno nije, ali nije imao nameru da objašnjava kompleksnosti svog odnosa sa Ursulom Vilmi, koja je tek postala tinejdžerka.

„Ne“, rekao je, „nikog nisam upoznao. A sad stvarno moram da idem.“
Zagrlio ju je. Jako.

„Srećan rođendan“, prošaputao je. „Volim te.“

„I ja tebe volim“, odgovorila mu je. „Kao i svoj mobilni.“ Nežno je prislonila sveže namazane usne na njegov obraz.

Torkel se još uvek smešio kad je ušao u automobil i krenuo za Tumbu. Pozvao je Ursulu. Ona je već bila krenula.

Dok se vozio, Torkel je sebe uhvatio kako se nada da će ovo na kraju ipak biti nešto drugo. Neko drugi. Da neće postojati nikakva veza sa ostalim ubijenim ženama. Ali, čim je pogledao u spavaću sobu, shvatio je da se uzalud nadao.

Najlonske čarape. Spavaćica. Scena.

Ovo je bila treća žrtva.

„Od uva do uva“ bio je neadekvatan opis zjapeće rane na vratu. Pre, od jedne strane kičme do druge. Kao kada se otvori konzerva i ostavi se jedan mali deo kako bi poklopac mogao da se prevrne. Ženi je glava bila skoro odsečena od tela. Bila je potrebna značajna snaga da se nanese takva povreda. Krvi je bilo svuda, visoko po zidovima i po čitavom podu.

Ursula je već vredno fotografisala. Pažljivo se kretala po sobi, pazeći da ne stane u krv. Ona je uvek prva stizala na mesto zločina, kad je to bilo moguće. Podigla je glavu, klimnula mu i nastavila sa fotografisanjem. Torkel joj je postavio pitanje, iako je već znao odgovor.

„Isto?“

„Jeste.“

„Opet sam pozvao u Levhagu dok sam išao ovamo. On je još uvek tamo, tačno tamo gde bi i trebalo da bude.“

„Pa to smo znali, zar ne?“

Torkel klimnu potvrdno.

Nije mu se sviđao ovaj slučaj, razmišljao je dok je stajao pored vrata spavaće sobe i gledao mrtvu ženu. Stajao je i pored drugih vrata i gledao u druge spavaće sobe, viđao je i druge žene u spavaćicama, ruku i nogu vezanih najlon-skim čarapama, silovane i prerezanog grkljana. Prvu su pronašli 1995. Još tri su pronašli pre nego što su uspeli da uhvate ubicu, krajem leta 1996.

Hinde je osuđen na doživotnu robiju u Levhagi.

Nije čak podneo ni molbu za smanjenje kazne.

I još uvek je tamo.

Ali ove nove žrtve su identične kopije Hindeovim. Šake i stopala vezana su im na isti način. Neumerenom silom presečeni im je grkljan. Čak je i plavičasta nijansa na beloj spavaćici bila ista. To znači da osoba koju traže nije samo serijski ubica već i imitator. Traže nekoga ko imitira ubistva od pre petnaest godina, iz nepoznatog razloga. Torkel je pogledao u svoju svesku i ponovo se okrenuo ka Ursuli. I ona je radila na prvobitnom slučaju devedesetih. Ursula, Sebastijan i Trole Hermanson, koji je, nerado, već otišao u penziju.

„Muž je rekao da mu je supruga odgovorila tekstualnom porukom jutros oko devet, ali posle jedan nije više dobio nijednu.“

„Mrtva je više od pet sati, ali manje od petnaest.“

Torkel je znao da Ursula ne greši. Da ju je pitao za detalje, rekla bi mu da mrtvačka ukočenost još uvek nije stigla do nogu, da nema znakova autolize, da su se pojavili prvi znaci crnih pega, i upotrebila bi još gomilu drugih forenzičkih termina, koje još uvek nije naučio i pored toga što već godinama radi u policiji. Ako pitaš kako treba, neko je uvek raspoložen da objasni običnim jezikom.

Čovek koji je gledao žene

Ursula je nadlanicom obrisala znoj sa čela. Gore je bilo nekoliko stepeni više nego u prizemlju. Julsko sunce sijalo je u prozore čitavog dana. Muve su zujale po sobi, privučene krvlju i procesom truljenja, još uvek nevidljivim za ljudsko oko.

„Spavaćica?“, pitao je Torkel poslednji put pregledavši krevet.

„Šta je s njom?“, Ursula je spustila aparat i pogledala odeću koja je izašla iz mode.

„Spuštena je.“

„Možda je to uradio muž. Želeći da je pokrije.“

„Pitaću ga da li ju je dodirivao.“

Torkel je napustio svoje mesto kod vrata i vratio se neutješnom suprugu u kuhinji. Stvarno mu se ni najmanje nije dopadao ovaj slučaj.

VISOKI ČOVEK ODSPAVAO JE NEKOLIKO sati. Došao je kući i otišao pravo u krevet. Uvek je tako radio. Rituali. Adrenalin mu je jurišao telom. Nije zaista znao šta se dogodilo, ali posle toga se uvek osećao kao da je istrošio celonedeljne zalihe energije u veoma kratkom periodu aktivnosti. Ali sada je budan. Oglasio se budilnik. Došlo je vreme da se ide na posao. Ponovo. Ustao je iz kreveta. Toliko toga još ima da se uradi. Ali presudno je da se sve uradi na pravi način. U pravo vreme. U pravom redosledu.

Ritualni.

Bez njih, postojali bi samo kaos i strah. Ritualni su stvarali kontrolu. Ritualni su loše stvari činili manje lošim. Bol manje bolnim. Ritualni su tamu držali na odstojanju.

Čovek je povezao „nikon“ foto-aparat sa kompjuterom i brzo prebacio trideset šest slika.

Na prvoj se videla žena koja plače, dok zaštitnički i prekrštenih ruku na grudima čeka da joj da spavaćicu koju će obući. Krv joj se slivala iz jedne nozdrve, skroz do donje usne. Dve kapi su joj okrnule desnu dojku dok su padale, ostavivši za sobom tragove poput kišnih kapi na oknima. Prvo je odbila da se skine. Mislila je da je odeća nekako može zaštititi. Spasti.

Na trideset šestoj i poslednjoj fotografiji zurila je blede, pravo u aparat. Čučnuo je pored kreveta i nagnuo se blizu, toliko blizu da je osetio toplinu krvi koja je curila iz zjapće rane na njenom vratu. Do tog trenutka je većina krvi istekla iz tela i u velikoj meri su je upili posteljina i dušek.

Brzo je pogledao slike između prve i poslednje. Sa obučenom spavaćicom. Najlonske čarape. Čvorovi. Bez gaćica. Pre čina. Posle čina. Nož i posao koji je obavio.

Strah.

Shvatanje.

Rezultat.

Sve je izgledalo dobro. Moći će da iskoristi svih trideset šest. To je bio najbolji ishod. Uprkos skoro neograničenim mogućnostima digitalnog foto-aparata, držao se ograničenja staromodnog filma. Trideset šest fotografija. Ni više. Ni manje.

Ritual.

BILI JE KLEČAO PORED ULAZNIH vrata i pregledao bravu dok je Torkel silazio stepenicama. Okrenuo se ka šefu.

„Nema tragova nasilnog ulaska koliko vidim. Sve ukazuje na to da je pušten da uđe.“

„Vrata prema tremu bila su otvorena kad smo stigli“, obavestio ga je Torkel.

„Muž ih je otvorio kad je došao kući“, rekao je Bili. „Po njegovim rečima, bila su zaključana.“

„Je li siguran u to? Deluje prilično pometeno od šoka...“

„Zvučao je sigurno.“

„Pitaću ga ponovo. Gde je Vanja?“

„Napolju. Tek što je stigla.“

„U radnoj sobi na spratu je kompjuter. Ponesi ga sa sobom i vidi možeš li nešto da pronađeš. Nadajmo se da će biti nečega što je povezuje sa drugima.“

„Znači, ona je treća?“

„Tako se čini.“

„Hoćemo li pozvati sve, ili...?“

Bili je ostavio pitanje da visi u vazduhu. Torkel je znao da je želeo da pita: Hoćemo li pozvati i Sebastijana Bergmana? Ista misao je i Torkelu pala na pamet, ali ju je odmah odbacio. Nedostaci su bili očigledni i značajno su premašivali prednosti – ali to je sve bilo juče.

Pre treće žrtve.

„Videćemo.“

„Mislim, s obzirom na to koga kopira...“

„Kao što rekoh, videćemo.“

Ton glasa rekao je Biliju da je vreme da prestane da zapitkuje. Klimnuo je glavom i uspravio se. Bili je razumeo Torkelovu frustraciju. Nisu imali nikakve dokaze – ili, preciznije govoreći, imali su ih podosta. Otiske stopala, otiske prstiju, seme i dlake, ali i pored svega toga nisu bili ništa bliže hapšenju nego pre dvadeset devet dana, kad su pronašli prvu ženu vezanu i ubijenu na

Čovek koji je gledao žene

isti način. Skoro nonšalantan način na koji je počinilac ostavljao forenzičke dokaze ukazivao je na to da je traženi znao da se ne nalazi ni u jednom policijskom dosijeu. Bio je predobro organizovan za sve ovo da bi se to protumačilo kao nesmotrenost. Tako da sigurno nije imao pređašnjih prekršaja, bar ne kad je u pitanju neki ozbiljniji zločin. I bio je spreman da rizikuje. Ili je bio primoran na to. Obe mogućnosti bile su zabrinjavajuće; a po svemu sudeći, udariće ponovo.

„Povedi Vanju sa sobom i sve ponovo pretresite.“

Kad bi samo pronašli neku vezu između žrtava, to bi mnogo pomoglo. Mogli bi da saznaju nešto o počiniocu i tako počnu da mu se približavaju. U najgorem slučaju, ubica nasumično bira žene, vidi neku u gradu, prati je, sazna gde živi, isplanira sve i sačeka pravu priliku. Ako je to način na koji bira žrtve, neće ga uhvatiti sve dok ne pogreši. A do sada nije napravio nijedan pogrešan korak.

Bili se popeo stepenicama u nekoliko brzih koraka, pogledao spavaću sobu gde je Ursula još uvek radila, i ušao u radnu sobu. Bila je prilično mala, možda nekih šest kvadratnih metara. Sto u ćošku, sa kancelarijskom stolicom. Plastična prostirka pod stolicom kako točkići ne bi oštetili parket. Niska klupa sa štampačem, modemom, ruterom, papirima, registratorima i kancelarijskim priborom. Na zidu iznad stola stajao je dugački ram sa prostorom za osam fotografija. Žrtva – Katarina – bila je sama na jednoj od njih, smešila se prema aparatu ispod nekog drveta jabuke; tamne kose, sa slamnatim šeširom i u beloj letnjoj haljini. Kao na reklami za neko letovanje u Švedskoj. U Esterlenu, možda. Muž – Rikard – takođe je bio sâm na jednoj fotografiji, na pramcu nekog jedrenjaka. Naočare za sunce, preplanuo i usredsređen. Na svim ostalim fotografijama bili su zajedno. Blizu jedno drugom, zagrljeni i nasmejani. Izgleda da su mnogo putovali. Bila je tu i jedna bela peščana plaža sa palmama u pozadini, a Bili je prepoznao Njujork i Kuala Lumpur. Nisu imali dece, očigledno.

Bar ovog puta niko nije ostao bez majke.

Stajao je tako neko vreme i zurio u fotografije. Zurio je u ljupke osmehe ovog para. Na svakoj fotografiji bili su zagrljeni. Možda su uvek tako pozirali za sliku. Možda su se samo pretvarali, da pokažu svetu koliko su srećni. Ali nije tako izgledalo; izgledalo je kao da su istinski zaljubljeni, tako stojeći jedno pored drugog. Bili nikako nije uspevao da odvoji pogled od slika čoveka i žene. Nešto na tim fotografijama duboko ga je pogađalo. Delovali su tako radosno. Tako zaljubljeno. Tako živo. Bilija stvari uglavnom nisu pogađale na ovaj način. Nije imao problema da sačuva profesionalnu distancu između sebe i žrtava. Bilo je jasno da je uvek na neki način bivao pogođen; saosećao je sa rođacima, ali tuga uglavnom nije zadirala ovako duboko. Tačno

je znao zbog čega je ovog puta bilo drugačije. Nedavno je upoznao nekog čiji su ga srećni izraz lica i ljubak osmeh podsetili na ženu sa fotografija. To je učinilo ovu tragediju stvarnom. Pomislio je na Maju, kako je podigla prekri-vač i sneno ga zagrlila jutros. Pokušala je da ga natera da ostane još malo, i još malo, i još malo, sve dok čitavo jutro nije iscurilo. Prizor nasmejane Maje savršeno se slagao sa romantičnim fotografijama pred njim, ali ne i sa groteskno unakaženom, vezanom i silovanom ženom u susednoj sobi. Pa ipak, na sekundu je video Maju kako leži ničice u velikoj lokvi krvi. Okrenuo je glavu i sklopio oči. Nikad pre nije osetio ovakav strah. Nikad.

I ne sme da dozvoli da se to ikad više dogodi. Znao je to. Ne sme da dopusti nasilju i užasu da ga zaposednu i ovako zatruju. To bi uništilo ljubav. Zbog toga je bio zastrašen i stalno napet. Bilo mu je savršeno jasno koliko je bitno odvojiti privatni život od posla; bez te odvojenosti mogao bi da izgubi sve. Mogao je da grli Maju, čvrsto je drži uza sebe, ali da nikad s njom ne podeli ovakvo osećanje. Bilo je previše duboko i bezdano da bi se uvlačilo u njihovu vezu. Dugo će je grliti kad se vrati kući. Ona će ga pitati zašto to čini. On će je slagati. Ne želi da joj otkrije istinu. Bili se okrenuo, uzeo laptop sa stola i sišao da potraži Vanju.

VISOKI ČOVEK IZDAO JE KOMPJUTERU komandu da odštampa sve fotografije, a štampač je odmah odgovorio počevši tiho da bruji. Kad su slike počele da se pojavljuju na papiru visokog sjaja, napravio je novi direktorijum za fotografije sa ekrana, kopirao ih, pristupio internet stranici zaštićenoj šifrom, uneo ime i šifru kao administrator i poslao čitav direktorijum. Internet stranica imala je nejasnu adresu *fygorh.se*, što je u stvari bila nasumična kombinacija slova koja se nije pojavljivala na vrhu bilo koje liste prilikom pretraživanja. Ako bi slučajni namernik nekako i stigao do te stranice, video bi samo loše složen tekst, jedva vidljiv spram živopisne, pokretne pozadine. Tekst, koji je sporadično menjao boju i izgled, sadržao je odlomke iz knjiga, vladinih istraga, disertacija, ostalih internet stranica i potpuno besmislenih pasusa, bez ikakvih praznih mesta i prostora između. Tekst je tu i tamo bio isprekidan čudnim slikama i crtežima, bez neke jasne namere. Izgledao je kao neka digitalna verzija besmisla koji se ponekad mogao videti na autobuskim stajalištima ili strujnim kutijama, nacrtanim od strane nekog ko nije uspeo da se odluči između mnogo ponuđenih mogućnosti, pa je umesto toga odlučio da sve strpa na jedno mesto. Niko nije bio u stanju da se koncentriše na stranicu dovoljno dugo. Otišao je da vidi statistiku o posetiocima. Od sedamdeset troje ljudi koji su neobjašnjivo pronašli put do njega, osoba koja je najduže ostala uspela je

Čovek koji je gledao žene

da se zadrži samo minut i dvadeset šest sekundi. Što je bilo upravo ono što je želeo. Niko se nije trudio da klikćući stigne do pete stranice, niti je bilo ko primetio crveno dugmence usred teksta, koji je predstavljao spisak zgrada u Katrineholmu. Ako bi se kliknulo na to dugme, otvorila bi se nova strana, koja je tražila ime i šifru. Iza ove sigurnosne provere stajao je direktorijum koji samo što je postavio. Direktorijum je imao prilično neinformativno ime „3“.

Štampač je završio posao. Uzeo je fotografije, prelistao ih i prebrojao. Svih trideset šest bilo je tu. Uzeo je veliku štipaljku i pričvrstio fotografije na vrhu. Prešao je na drugu stranu prostorije, gde je drvena ploča bila pričvršćena za zid, i okačio štipaljku na ekser, u gornjem desnom uglu. Iznad eksera je stajao broj tri, zaokružen crnim mastilom. Pogledao je fotografije ispod brojeva „1“ i „2“. Žene. U svojim spavaćim sobama. Napola nage. Uplakane. Prestravljene. Štipaljka u levom uglu držala je samo trideset četiri fotografije. Dve mu nisu uspele. Pre čina. Bio je previše željan. Odstupio je od rituala. To se nikad više neće dogoditi. Drugi svežanj bio je kompletan. Ponovo je uzeo foto-aparat i fotografisao tablu na kojoj je bio izložen sav taj užas. Prva faza bila je gotova. Spustio je aparat na sto i uzeo crnu sportsku torbu sa poda koja je stajala pored vrata.

Ušao je u kuhinju.

Spustio je torbu na trpezarijski sto, otkopčao ju je i izvadio iz nje pakovanje najlonskih čarapa koje je koristio. „Filip Matinjón nobles 50 kamelo“.

Kao i obično.

Kao i uvek.

Otvorio je vrata kredenca ispod sudopere i bacio pakovanje čarapa. Vratio se, izvadio nož koji se nalazio u plastičnoj kesi i stavio ga u sudoperu. Onda je ponovo otvorio vrata ispod sudopere i bacio krvlju umrljanu plastičnu kesu. Zatvorio je vrata i odvrnuo slavinu. Topla voda slivala se preko široke oštrice. Zgrušana krv počela je da se odvaja od metala i da nestaje s vodom u slivniku, nežno se vrteći u pravcu kazaljke na satu. Uzeo je nož za dršku i okrenuo ga. Pošto se krv više nije skidala sama od sebe, uzeo je sredstvo za pranje sudova i četku da skine i ostalo. Posle toga je pažljivo obrisao oružje pre nego što ga je vratio u torbu. Otvorio je treću fioku s vrha, u kuhinjskom delu pored rerne, i izvadio kese za zamrzivač veličine od tri litra. Odvojio je jednu, ostalo vratio nazad, zatvorio fioku i kesu stavio pored noža. A onda je izašao iz kuhinje.

BILI JE VANJU PRONAŠAO NA travnjaku. Stajala je leđima okrenuta tremu i velikim prozorima. Prelepo pokošen travnjak pred njom završavao se sa dve

živopisne cvetne leje. Bili nije znao imena biljaka, a pretpostavio je da ni Vanja nije bila fascinirana ljupkim cvećem kao ni on.

„Kako ide?“

Vanja se prenula. Nije ga čula kako dolazi.

„Nije ostavio posetnicu, ako na to misliš.“

„Dobro...“ Bili napravi korak unazad.

Vanja je shvatila da je zvučala pomalo pregrubo. Bilijevo pitanje čak možda i nije bilo vezano za posao. Znao ju je. Znao ju je dobro. Znao je koliko prezire ovakve zločine. Ne zbog krvi i seksualnog izživljavanja. Videla je ona i gore. Već zato što je u pitanju žena.

Mrtva.

U sopstvenom domu.

Žene ne bi smele da budu silovane i ubijene u sopstvenom domu. Ionako su neprekidno ranjive, kuda god da odu. Zaista bi morale da razmisle o tome da se presvuku pre nego što uveče krenu kući iz nekog kluba ili bara. Trebalo bi da izbegavaju podzemnu železnicu, parkove i puste ulice. Ne bi trebalo da slušaju svoje ajpode. Sloboda njihovog kretanja i mogućnosti ionako su ograničene. Trebalo bi da se osećaju bezbedno bar u svojim domovima.

Opušteno.

Sigurno.

„Pronašla sam ovo“, rekla je Vanja kad se okrenula i krenula prema tremu. Bili ju je pratio. Kročili su na daske i prošli pored četiri pletene stolice i stola koji je u sredini imao zatvoreni zeleni suncobran, što je Bilija više podsetilo na baštu nekog restorana nego običan vrtni nameštaj. Prišli su dvema belim drvenim ležaljka, gde su mogli da zamisle Granlundove kako uživaju na večernjem suncu uz pićence.

„Tamo“, rekla je Vanja i pokazala na prozor s leve strane. Bili je pogledao. Kroz prozor je mogao da vidi veliki deo prizemlja; Torkel je sedeo i razgovarao sa Rikardom Granlundom dok je forenzički tim obilazio ostatak kuće, ali to sigurno nije bilo ono što je Vanja želela da mu pokaže.

„Šta?“, pitao je.

„Tamo“, rekla je ponovo i pokazala. Ovog puta bila je preciznija i ugledao je ono na šta je mislila. Nalazilo se manje-više pravo ispred njega: otisak na oknu prozora. Video se skoro pravougaoni otisak od nekoliko kvadratnih centimetara, sa malom tačkom ispod, kao i dva polumeseća sa strana. Onaj sleva bio je blago nagnut udesno, a onaj zdesna blago ulevo, poput dve zgrade koje okružuju sve ostalo. Bili je istog trena znao o čemu se radi. Neko – verovatno ubica – gledao je kroz prozor, čela i nosa naslonjenih na okno, dok je šakama zaklanjao svetlost, ostavljajući tako trag lojnih žlezda na prozoru.